

NIFU STEP RAPPORT 35/2008

Statsbudsjettet 2009

Forskning og høyere utdanning i budsjettproposisjonen for 2009

Negativ BNP-vekst og stupende oljepriser kan gjøre det mulig å nå målet om at offentlige forskningsbevilgninger innen 2010 skal utgjøre én prosent av BNP

Etter det NIFU STEP kan se vil budsjettproposisjonen for 2009 bety følgende for forskning og høyere utdanning:

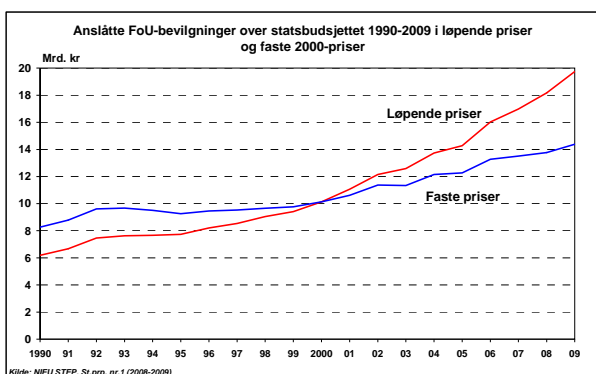
- Bevilgningene til forskning og utvikling (FoU) vokser i 2009 med snaut 9 prosent, tilsvarende en realvekst på vel 4 prosent.
- Det blir kraftig vekst i bevilgningene til forskning på fornybar energi, klima og CO₂-håndtering.
- Forskningsfondet tilføres nye 6 mrd kr i kapital, hvorav 4 mrd øremerkes vitenskapelig utstyr.
- Nye fond for regional forskning og utvikling etableres med 6 mrd kr i kapital.
- Universiteter og høyskoler får vekst i form av nye rekrutteringsstillinger og tilbakeføring av kuttet i basisbevilgningen i 2007.

Andre hovedpunkter i budsjettforslaget er bl.a.:

- Veksten i 2009 er litt høyere enn gjennomsnittlig årlig vekst i forskningsbevilgningene på 2000-tallet. Forskningsbudsjettets andel av statsbudsjettet er i 2009 omtrent den samme som i 2008.
- Skattefunn videreføres uten endringer.
- Næringsrettet FoU får en viss økning, gjennomgående knyttet til andre prioriteringer.
- Det opprettes i alt 201 nye rekrutteringsstillinger i 2009, og bevilgningssatsen pr stilling heves med 25 prosent.
- Mens midler til forskning på fornybar energi, klima og CO₂-håndtering øker kraftig, reduseres bevilgningene til petroleumsforskning.
- I forbindelse med innføringen av nytt finansieringssystem for forskningsinstituttene styrkes instituttene basisbevilgninger med i alt 65 mill kr.
- Den betydelige veksten over flere år i bevilgningene til helseforskning fortsetter i 2009.
- Bevilgningene til kontingent for deltakelse i EUs rammeprogrammer for FoU fortsetter å øke.

God vekst i forskningsbevilgningene i 2009

Budsjettforslaget for 2009 vil gi en samlet bevilgning til forskning og utvikling (FoU) på 19,7 mrd kr. Det er snaut 1,6 mrd kr mer enn i 2008, og gir en nominell vekst på 8,6 prosent.¹ I SSBs ”Konjunkturtendenser for Norge og utlandet” av 13.oktober anslås *Lønn per normalårsverk* å øke med 4,7 prosent og *Konsumprisindeksen* med 3,2 prosent i 2009. Legger vi disse størrelsene til grunn for fastprisberegningene, vil realøkningen i forskningsbudsjettet for 2009 bli vel 4 prosent.

Figur 1. Anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 1990-2009, uten oppdrag, i løpende og faste 2000-priser. Kilde: NIFU STEP, St.prp. nr.1 (2008-2009)

Avkastningen av Fondet for forskning og nyskaping (”forskningsfondet”) har en vekst i 2008 med 284 mill kr. Veksten skriver seg fra ny fondskapital i 2008 på 6 mrd kr. Det foreslås at fondskapitalen tilføres ytterligere 6 mrd i 2009, slik at det vil få en samlet kapital på 72 mrd kr. Økningen i fondskapitalen medfører samme forventet vekst i avkastningen for 2010 som i 2009.

Kunnskapsdepartementets (KD) forskningsbevilgninger øker i 2009 med over 820 mill kr, eller 9 prosent, inkludert veksten i fondsavkastningen. Bevilgningen til kontingent for norsk deltakelse i EUs forskningsprogrammer vokser med 120 mill kr. Bevilgningene til universiteter og høyskoler vokser bl.a. som følge av en pris og lønnskompensert tilbakeføring av kuttet i basis-

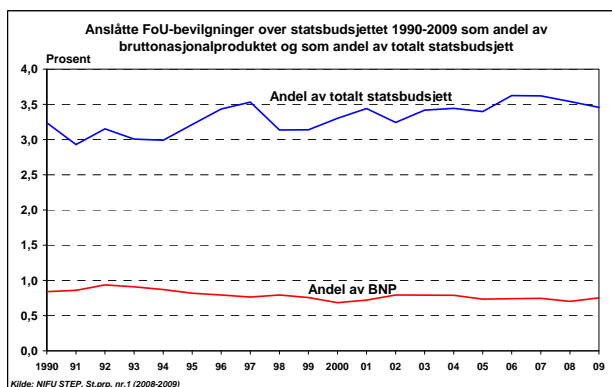
¹ Tallene er hentet fra tabell side 187 i St.prp. nr 1 (2008-2009) for KD. Vi har i dette notatet fullt ut lagt til grunn Regjeringens egne anslag over bevilgningene til forskning.

bevilgningen i 2007 (”hvileskjæret”) og bevilgninger til vel 200 nye rekrutteringsstillinger i 2009 og helårseffekten av nye stipendiatstillinger fra andre halvår i 2008.

Olje- og energidepartementet (OED) får en vekst i sine FoU-bevilgninger på 27 prosent, først og fremst som følge av oppfølgingen av klimaforliket og satsing for øvrig på forskning på fornybar energi, CO₂-håndtering og klima. Departementets bevilgninger til petroleumsforskning går samtidig ned.

Helse- og omsorgsdepartementets (HOD) forskningsbevilgninger fortsetter å vokse betydelig, slik de har gjort over flere år. I 2009 er veksten på hele 175 mill kr, eller 14 prosent. Veksten i FoU-midler er for det meste bygget inn i en betydelig vekst i bevilgningene til helseforetakene.

Andre store FoU-departementer som Nærings- og handelsdepartementet (NHD), Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) får alle en beskjeden vekst i sine FoU-bevilgninger på 3–5 prosent.

Figur 2. Anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 1990-2009, uten oppdrag, som andel av bruttonasjonalprodukt og som andel av totalt statsbudsjett (ekskl lån, gjeldsavdrag mv. og overføringer til Folketrygden og Statens petroleumsfond). Kilde: NIFU STEP, St.prp.nr.1 (2008-2009).

2009-budsjettet i perspektiv

Ett mål på forskningens relative politiske prioritet i statsbudsjettet er forskningsbevilgningenes andel av det samlede statsbudsjett. Figur 2 viser at denne andelen de senere år har ligget noenlunde stabilt omkring 3,4 – 3,5 prosent, med en topp i 2006 på

3,63 prosent. I 2009 er andelen på 3,46 prosent, ned fra 3,54 prosent i 2008. Forskningsbevilgningene har altså i 2009 en litt mindre vekst enn statsbudsjettet totalt.

Forskningsbevilgningene i budsjettforslaget for 2008 vil, på grunnlag av proposisjonens anslag for BNP i 2009, utgjøre om lag 0,75 prosent av BNP (figur 2). Dette er samme nivå som i 2007, og høyere enn i 2008, basert på oppdaterte BNP-tall/-anslag i proposisjonen for 2009 for disse tre årene.

Forskningsbevilgningenes andel av BNP er imidlertid ikke direkte sammenliknbart med vekstmålets krav om at offentlige FoU-midler skal utgjøre én prosent av BNP. Det er i siste instans mot *FoU-statistikkens*, ikke budsjettproposisjonenes,

Tabell 1 nedenfor gir en oversikt over disse og andre nøkkeltall for forskningsbudsjettens utvikling i perioden 2001 – 2009. Vi ser at veksten varerte kraftig den første del av perioden, da år med god vekst ble avløst av år med svakere vekst. Realveksten har på det meste vært 7 – 8 prosent, mens det har vært svært lite eller ingen vekst andre år. Forskningsbevilgningenes andel av BNP var på det høyeste i perioden 2002 – 2004, og sank betydelig i 2005. Forskningsbevilgningenes andel av det samlede statsbudsjett var høyest i 2006 og har deretter sunket litt hvert år.

Økt fondsfinansiering

I 2008 ble Fondet for forskning og nyskaping tilført 6 mrd kr. For 2009 foreslås det å tilføre

Tabell 1. FoU-bevilgninger i statsbudsjettet 2001-2009. Vekst, andel av samlet statsbudsjett, andel av BNP.

År	I Vekst, mill. kr	II % vekst, løpende priser	III % vekst, faste priser ¹⁾	IV %-andel av totalt stats- budsjett	V %-andel av BNP	VI Off. fin. FoU som %-andel av BNP (FoU- statistikk)
2001	929	9,2	4,7	3,44	0,72	0,63
2002	1 088	9,8	7,2	3,24	0,79	..
2003	438	3,6	-0,5	3,42	0,79	0,71
2004	1 145	9,1	7,1	3,44	0,79	..
2005	545	4,0	1,0	3,40	0,73	0,66
2006	1 741	12,2	8	3,63	0,74	..
2007	959	6,0	2	3,62	0,75	.. ²⁾
2008	1 198	7,1	2	3,54	0,70	..
2009	1 569	8,6	4	3,46	0,75	..

¹⁾ Tallene for 2006-2009 bygger på foreløpige prisindekser og anslag, samt antakelser om FoU-utgiftenes fordeling på utgiftstyper.

²⁾ Tall vil foreligge ved årsskiftet 2008/2009.

tall at resultater i forhold til vekstmålet skal måles. FoU-statistikkens tall for offentlige forskningsmidler ligger vanligvis betydelig lavere enn statsbudsjettets forskningsbevilgninger (se nærmere forklaring s. 5). Kolonne V og VI i tabell 1 nedenfor viser forskjellen mellom statsbudsjettets og FoU-statistikkens tall i 2001, 2003 og 2005.

Forskningsfondet ytterligere 6 mrd kr i ny kapital. Dermed får fondet fra 2009 en samlet kapital på 72 mrd kr. Til fordeling i 2009 er det en samlet avkastning fra fondet på snaut 3,4 mrd kr, som utgjør 17 prosent av de statlige FoU-bevilgningene.

Som proposisjonen viser vokste den såkalte "ordinære" fondskapitalen i perioden 1999-2005 med 3-4 mrd kr pr år. I 2002 ble fondet tilført en "ekstraordinær" kapital på 14 mrd kr i forbindelse med utfasingen av tippemidler som finansieringskilde for forskning. Fra og med 2006 har veksten i fondets kapital vært betydelig høyere enn i første periode. Veksten var på 14 mrd kr i 2006, 10 mrd kr i 2007 og altså 6 mrd kr både i 2008 og 2009. 2006 er med andre ord det år på 2000-tallet da både realveksten og tilførselen av ny fondskapital har vært høyest.

Forskningsfondet har siden det ble opprettet i 1999 spilt en svært sentral rolle i norsk forskningsfinansiering. Kunnskapsdepartementets bevilgninger til Norges forskningsråd i 2009 er i all hovedsak (95 prosent) midler fra avkastningen av fondets ordinære og ekstraordinære kapital. I tillegg dekker fondsavkastningen nesten 700 mill kr av de direkte bevilgningene til universiteter og høyskoler (stipendiatstillinger), mens nesten 650 mill kr går i 2009 til å dekke kontingenten for deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning.

Årlig tilførsel av ny fondskapital har i varierende, men ofte betydelig omfang, gjort det til et viktig budsjettpolitisk vekstinstrument. Det har skapt strategisk handlingsrom for Norges forskningsråd, og det har bidratt til å finansiere kvalitetsreformen i høyere utdanning. De første to årene ble hele overskuddet fordelt via Forskningsrådet, men fra 2002 har en tredjedel eller noe mer blitt tildelt universiteter og høyskoler direkte. Fra 2007 ble fondsavkastningen for første gang anvendt til å dekke utgifter til kontingent til deltakelse i EUs nye 7. rammeprogram for forskning. Denne delen vokste fra 184 mill kr i 2007 til hele 525 mill kr i 2008, og den vokser ytterligere til nesten 650 mill kr i 2009.

Forskningsrådet får i 2009 65 mill kr av veksten i fondsavkastningen på i alt 284 mill kr. Den del av avkastningen som fordeles direkte til universiteter og høyskoler vokser med 98 mill kr, mens delen av fondsavkastningen som går til å dekke kontingenten til EUs forskningsprogrammer vokser med 120 mill kr, tilsvarende antatt vekst i kontingenten.

"Fond i fondet" til utstyr

Nytt i 2009-budsjettet er at det foreslås at avkastningen av 4 av de 6 nye mrd i fondskapitalen fra 2010 øremerkes bevilgninger til vitenskapelig utstyr. Det legges til grunn at dette vil gi en fast årlig bevilgning til vitenskapelig utstyr på om lag 160 mill kr fra 2010. Som en opptrapping mot 2010 avsettes i 2009 80 mill kr over Forskningsrådets budsjett til vitenskapelig utstyr.

Nye regionale fond for forskning og utvikling

Ved siden av det eksisterende forskningsfondet foreslås det i KDs budsjett – under samme kapitel, men som ny post – at det opprettes fond for "regional forskning og utvikling" med en fondskapital på 6 mrd kr. Ordningen er en oppfølging av forvaltningsreformen som iverksettes fra 2010 og vil i hovedtrekk bli organisert slik Forskningsrådet foreslo i sin utredning om saken fra 2007. Regionale forskningsfond og styrkingen av det regionale eierskap til Innovasjon Norge er to hovedelementer i forvaltningsreformen.

Det vil bli en avkastning til fordeling i 2010 på 285 mill kr. Avkastningen skal disponeres fra 1.1.2010, og vil bli fordelt av 5-7 nye regionale fond ledet av faglig uavhengige styrever for hvert fond. Styrene skal oppnevnes av fylkeskommuner og staten, og fylkeskommunene "får sjølve i oppgave å finne saman i samarbeidsgrupperingar innanfor ramma på fem-sju fond". 80 prosent av avkastningen skal fordeles mellom fondene etter faste kriterier (fast beløp pr fylke, samt etter innbyggertall), 15 prosent etter kvalitet, og 5 prosent avsettes til de tre nordligste fylkene som del av Regjeringens nordområdesatsing.

Fortsatt en framtid for vekstmålet?

I forbindelse med behandlingen av Forskningsmeldingen (St. meld. nr 20 (2004-2005) *Vilje til forskning*), ble gjeldende vekstmål for opptrapping av norsk forskningsinnsats fastsatt:

Regjeringen går inn for å styrke forskningsinnsatsen i Norge, slik at samlet forskningsinnsats i Norge heves til 3 prosent av BNP i 2010. I tråd med EUs målsettinger skal den offentlige finansieringen utgjøre 1 prosent av BNP, mens næringslivet, utlandet og andre kilder skal stå for de øvrige 2 prosent.

Gapet minsker ikke

De årlige budsjetter skal i hht Stortingets pålegg foreta ”evalueringer [...] av den samlede forskningsinnsatsen og utviklingen av det offentlige og næringslivets andel.” Denne evalueringen må fortsatt i hovedsak basere seg på tall fra FoU-statistikken for 2005. Tilgjengelige tall for 2006 gir nye tall for totale ressurser til FoU, men ikke tall for hvordan dette fordeler seg på ulike finansieringskilder. Departementet påpeker at Norge brukte totalt om lag 29,6 mrd kr til FoU i 2005, som tilvarer 1,5 prosent av BNP. I 2006 er registrerte/ anslåtte FoU-utgifter totalt angitt til 34 mrd kr. Basert på de anslag for utviklingen i BNP som Regjeringen legger fram i proposisjonen for 2009, må de samlede FoU-ressurser være på i størrelsesorden 79 – 82 mrd kr i 2010 for å utgjøre 3 prosent av BNP.

Gapet er størst for den private finansieringen av FoU, som i følge målet skal utgjøre 2 prosent av FoU i 2010. I 2005 utgjorde ”privat finansiering”, forstått som summen av midler til FoU fra næringslivet, utlandet og ”andre” (inkl private fonds og Skattefunn) i alt 16,9 mrd kr, tilsvarende 0,86 prosent av BNP. Næringslivet finansierte 13,2 mrd kr, tilsvarende 0,7 prosent av BNP. Men privat-/næringslivsfinansiert FoU må altså opp i størrelsesorden 53–55 mrd kr i 2010 for å utgjøre 2 prosent av BNP.

Økonomisk bråstopp kan bringe offentlig delmål innen rekkevidde

Den offentlige finansieringen ligger på sin side vesentlig nærmere målet, selv om gapet også her er svært stort. Basert på sist tilgjengelig tall for finansiering i FoU-statistikken, og den senere veksten i bevilgningene over statsbudsjettet til FoU, kan den offentlige finansieringen i 2009 anslås til i størrelsesorden 18,2 mrd kr, som tilsvarende 0,7 prosent av anslått BNP.

Det framgår av tabell 1 at budsjettproposisjonen tall for bevilgninger til FoU i 2009, 19,7 mrd kr, utgjør 0,75 prosent av anslått BNP. Forskjellen mellom tallene for offentlig finansiering fra hhv budsjettproposisjonen og FoU-statistikken skyldes en rekke faktorer, der den viktigste er at utgifter til kontingenter til forskning/forskningsorganisa-

sjoner i utlandet inngår i statsbudsjettet, mens de registreres under kilden ”utlandet” i FoU-statistikken. Departementet legger også fram et regneeksempel på hvor stor andel av BNP statsbudsjettets FoU-bevilgninger ville utgjøre dersom også provenytabet under Skattefunnordningen tas med. I FoU-statistikken registreres disse under ”andre kilder”. I realiteten er $\frac{3}{4}$ av støttebeløpet under Skattefunn utbetalinger til foretak som ikke er i skatteposisjon, og ordningen er karakterisert som en *de facto* tilskuddsordning. Hvis skatteutgiften i 2009 blir den samme som proposisjonens anslag for 2008, vil statsbudsjettets bevilgninger og skattestøtte til FoU samlet utgjøre 0,79 prosent av anslått BNP for 2009.

Den aller siste tidens dramatiske begivenheter i verdens finanssystemer, sterk nedgang i oljeprisene, og antydninger om at prognosen for utviklingen i Norges økonomi bør endres fra ”myk landing” til ”bråstopp”, indikerer at forutsetningene for disse beregningene kan endre seg vesentlig i løpet av kort tid. Dersom de dystre utsikter for BNP- og oljeprisutviklingen som nå skisseres av mange eksperter slår til, er det – med en viss fortsatt vekst i FoU-bevilgningene i 2010 – fullt mulig å innfri det offentlige delmålet innen fristen. Dette kaster et ironisk lys over vekstmålet, og synliggjør én hovedfaktor som gjør det uhen-siktsmessig å formulere vekstmål for forskning som andel av BNP.

Fra mål til målestokk

Med den stilling vekstmålet har i norsk forskningspolitikk har det vært politisk umulig eller risikabelt å konstatere det åpenbare – at vekstmålet er urealistisk og ikke vil bli nådd. Men denne gang fastslår Regjeringen selv eksplisitt at 3 prosentmålet ikke vil bli nådd. I NHDs budsjettproposisjon for 2009 påpekes det at ”Regjeringens høye ambisjonsnivå for de offentlige bevilgningene og de samlede forskningsinvesteringene står fast. Det vil imidlertid være for krevende å nå målet innen 2010.” Det påpekes at Norge har felles skjebne med EU, som etter eget utsagn heller ikke vil nå sitt 3 prosentmål innen 2010. Regjeringen peker på at EU-kommisjonen nå forstår målet ”som ein målestokk for Europas utvikling mot ein meir kunnskapsbasert økonomi”.

Men Regjeringen vil i 2009 legge fram ei "heilskapleg melding om forskinga si kvalitet og vilkår", der vekstmålet vil bli tatt opp. Kunnskapsdepartementet uttalte i pressemeldingen av 19. september om den planlagte meldingen at norsk forskningspolitikk har vært preget av avstanden til 3-prosentmålet, og at det er et behov for "også å formulere mer konkrete og realistiske mål og legge fram strategier som peker fremover". Aasland uttalte i Stortinget 15.10.2008 også at hun i forskningsmeldingen bl.a. vil legge fram "en vurdering av hvordan vi måler forskningsinnsats. Det betyr ikke at vi forlater målet [om statens andel på én prosent av BNP], men det betyr at vi vil synliggjøre forskningsinnsatsen på flere måter, for jeg er helt overbevist om at det er mange måter å se dette på, og at vi på et enda tydeligere vis kan få fram den innsatsen som faktisk gjøres. Den diskusjonen trenger vi nettopp for å kunne belyse og ha en noe mer bred og helhetlig tilnærming til den forskningsinnsats vi faktisk gjør".

I tråd med dette fremheves det i proposisjonen at måling av FoU-innsatsen som andel av BNP alene gir et unyansert bilde av norsk forskning. Supplerende indikatorer viser bl.a. at Norge er fremst i Norden på offentlige FoU-midler pr innbygger, og dessuten er ett av få vestlige land som de siste årene har økt sin andel av publiseringene i internasjonale publiseringsdatabaser.

"Men målet beholdes", stadfestet altså Aasland i Stortinget.

Hovedprioriteringer: energi/miljø/klima og rekruttering

De største vekstpostene i dette års budsjett er altså:

- kraftig økning i bevilgningene til forskning om klima, energi og miljø, i første rekke som følge av klimaforliket i Stortinget.
- økning i bevilgninger til rekruttering som følge av vel 200 nye stillinger fra 2009 og helårseffekten av nye stillinger i 2008-budsjettet;
- økning i kontingenten for deltakelse i EUs rammeprogrammer for FoU;

- økte bevilgninger til helseforskning som del av økte bevilgninger til helseforetakene;
- en viss økning i bevilgningene til næringsrettet forskning.

Proposisjonen introduserer denne gang nye kategorier i sin redegjørelse for Regjeringens politiske profil og prioriteringer i FoU-budsjettet. Disse avviker i betydelig grad fra de prioriteringskategorier som ble introdusert i forskningsmeldingen fra 2005, og som i stor grad videreførte prioriteringene fra meldingen fra 2001. Ifølge den siste forskningsmelding ligger tre typer prioriteringer til grunn for fordelingen av statlige forskningsbevilgninger:

- strukturelle prioriteringer (grunnforskning, fornying/ innovasjon, internasjonalisering);
- tematiske prioriteringer (hav, energi og miljø, helse, mat);
- teknologiområder (IKT, bioteknologi, nanoteknologi/nye materialer).

I proposisjonen for 2009 beskrives derimot prioriteringene som en satsing på:

- *forskningsevne* (rekruttering; internasjonalisering; vitenskapelig utstyr; regionale fond; styrking av forskningsinstituttene);
- *globale utfordringer* (klima/energi/miljø; nordområdesatsingen);
- *verdiskaping* (næringsrettet forskning; marin prospektering; Skattefunn);
- *velferd* (helse; utdanningsforskning).

Forskningsevne svarer langt på vei til de strukturelle prioriteringene "grunnforskning" og "internasjonalisering", mens *verdiskaping* omfatter omtrent det samme som den strukturelle prioriteringen "fornyning/innovasjon".

Globale utfordringer samsvarer et stykke på vei med den tematiske prioriteringen "energi og miljø", men har i 2009 et klart fokus på miljø/fornybar energi/klima, og samsvarer godt med den prioritering i perioden 2001-2005 som ble kalt "forskning i skjæringsfeltet mellom energi og miljø", før den i 2005-meldingen ble utvidet til "energi og miljø". Petroleumsforskning har de seneste år hatt betydelig vekst under prioriteringen "energi og miljø", men får i 2009 betydelig

nedgang i sine bevilgninger. Bevilgninger til forskning under nordområdesatsingen regnes som del av globale utfordringer, og knyttes bl.a. til veksten i bevilgningene til marin bioprospektering, som tidligere har vært tilordnet temaprioriteringene mat og hav.

Temaprioriteringen helse er i sin helhet ivarett innen *velferd*. Ingen av de teknologiske prioriteringene er eksplisitt omfattet av de nye kategoriene, og disse teknologiene har heller ingen synlig politisk initiert/styrt vekst i 2009-forslaget. Dette har grovt sett vært et hovedmønster i alle budsjetter siden meldingen fra 2005 ble lagt fram.

Forskningsevne

Nye rekrutteringsstillinger

Regjeringen meldte i juni i år at den tidligere varslede stortingsmeldingen om forskerrekruitering ville bli utsatt, og at rekrutterings spørsmål ville bli tatt opp i budsjettproposisjonen for 2009. I tråd med dette inneholder den framlagte proposisjonen en tresiders "minimelding" om forskerrekruitering, forskerutdanning og karriereløp i forskning.

Regjeringen presiserer her at den mener at det behovsanslag på inntil 520 stipendiater som det ofte vises til, med referanse til en rapport fra NIFU STEP, er for høyt. Dette anslaget var høyeste alternativ i en beregning som – etter departementets ønske – tok utgangspunkt i det politiske vekstmålet for norsk forskning. Departementet mener at andre forutsetninger bør legges til grunn, bl.a. høyere gjennomføring, lavere vekst i BNP, høyere lønnsvekst for forskere, og at flere stipendiater fortsetter i forskning.

Regjeringen foreslår at det i 2009 opprettes 201 nye rekrutteringsstillinger. 186 av disse bevilges over institusjonenes budsjetter, fordelt med 151 utdanningsstipendiatstillinger og 35 post.doc.-stillinger. Samtidig økes satsen med omlag 25 prosent til 800 000 kr pr stilling pr år (felles sats for begge typer stillinger). Det dreier seg om en bevilgningssats som ikke har noen implikasjoner for lønn og andre vilkår for dem som innehar stillingene. Dette medfører en økt bevilgning til universiteter og høyskoler på 52,5 mill kr, ved at

det bevilges 1/3 av ny sats i startåret for de nye stillingene. Bevilgningen til rekruttering til institusjonene øker dessuten med vel 110 mill kr til dekning av helårseffekten av nye stipendiatstillinger fra 2008 (gammel sats), da det ble opprettet i alt 350 nye stipendiatstillinger kr.

Over Kunnskapsdepartementets bevilgninger til Forskningsrådet opprettes det i 2009 dessuten 10 nye nærings-PhD-stillinger og 5 nye stipendiatstillinger knyttet til Regjeringens nordområdesatsing. I tillegg til de 201 nye rekrutteringsstillingene som fordeles over de høyere utdanningsinstitusjonenes budsjetter, styrkes rekruttering gjennom nærings-PhD-ordningen med 10 mill kr over NHDs budsjett.

I 2007 ble det for første gang gjennomført mer enn 1000 doktorgradsdisputaser på årsbasis, og i første halvår 2008 er det gjennomført nærmere 750 disputaser. Det indikerer at måltallet i gjeldende opptrappingsplan på 1100 disputaser årlig vil bli nådd i 2008.

Foreløpige tall fra NIFU STEP tyder på at det i 2007 var snaut 5000 stipendiater ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter, opp fra omlag 4250 i 2005 og omlag 3550 i 2003.

Regjeringens "mini-melding" om forskerrekruitering m.v. påpeker ellers bl.a.:

- at realfag vil bli prioritert ved framtidige tildelinger av nye rekrutteringsstillinger;
- at studenter bør involveres sterkere i forskning;
- at gjennomføringsgraden i doktorgrads-utdanningen bør heves, bl.a. ved at institusjonene følger opp bedre og legger forskerutdanningsløpet bedre til rette;
- at stipendiatene bør gis bedre veiledning og bli tettere integrert i fagmiljøene;
- at hver femte nye rekrutteringsstilling i framtiden bør være en post.doc.-stilling;
- at kompetansen i forskningsledelse bør styrkes;
- at stipendiatenes undervisningsplikt bør brukes bevisst for å gi det ordinære forskningspersonalet mer sammenhengende tid til forskning;

- at institusjonene bør iverksette tiltak for å styrke kvinners muligheter til å forfølge en forskerkarriere.

Departementet varsler at den vil fremme forslag om lovendring for å kunne innføre en ordning som hjemler øremerking av nye rekrutteringsstillinger til kvinner. Ordningen skal kunne tre i kraft høsten 2009, og vil innebære at 15 prosent av universitetenes nye rekrutteringsstillinger for dette året blir øremerket.

Mer stabil finansiering av vitenskapelig utstyr

Forskningsrådet la tidlig i 2008 fram en kartlegging av behov for og forslag til prioritering av midler til vitenskapelig utstyr. For perioden 2008-2017 ble investeringsbehovet anslått til nesten 11 mrd kr og driftsbehovet til over 650 mill kr. I strategien ble det foreslått at det opprettes et eget fond for utstyr som bør vokse til 20 mrd kr i løpet av tre år.

I tråd med dette, men i betydelig mindre omfang, blir det altså foreslått at avkastningen av 4 mrd av ny fondskapital i 2009 blir øremerket til vitenskapelig utstyr. Det vil gi en årlig bevilgning til vitenskapelig utstyr fra og med 2010 på 190 mill kr.

I proposisjonen for 2009 blir det foreslått å bevilge 80 mill kr til vitenskapelig utstyr over Forskningsrådets budsjett. Dette er en start på og opptrapping mot ordningen med en fast årlig minimumsbevilgning av vitenskapelig utstyr.

Det forelås dessuten at det fra og med 2009 gis anledning til at ubrukte midler i ett år av rammen for avsetning til gaveforsterkning på 80 mill kr (se s. 13) kan benyttes til investeringer i forskningsinfrastruktur det påfølgende år. I 2007 ble det utbetalt nesten 53 mill kr i gaveforsterkningsmidler.

EU-kontingenten øker

Bevilgningene til internasjonalt forskningssamarbeid vokser som en følge av økte kontingenter, i første rekke økningen i kontingenten til EUs rammeprogrammer for FoU fra 1 mrd til 1,12 mrd kr. KD la i mai 2008 fram en strategi for Norges

samarbeid med EU om forskning og utvikling, og startet nylig prosessen med å få utført en større evaluering av norsk deltakelse i EUs 6. og 7. rammeprogram for FoU.

Forskningsinstituttene basisbevilgninger styrkes

I statsbudsjettet for 2009 blir det, som varslet i proposisjonen for 2008, foreslått å innføre et nytt finansieringssystem for forskningsinstituttene.

Det nye systemet medfører at instituttene basisbevilgninger vil bli delt i to, en resultatbasert grunnbevilgning og strategiske instituttsatsinger. Den resultatbaserte delen vil bli beregnet på grunnlag av indikatorer for vitenskapelig publisering (30%), samarbeid med U&H-sektoren (doktorgrader og bistillinger) (10%), inntekter fra Norges forskningsråd (10%), internasjonale inntekter (inkl EU-midler) (15%) og nasjonale oppdragsinntekter (35%). Komponenten for vitenskapelig publisering er en utvidelse og tilpassning av det "tellekantsystem" som er innført ved universiteter og høyskoler, der godkjente publiseringsskanaler er inndelt i to nivåer med hhv normal og ekstra uttelling på publiseringspoeng.

Strategiske instituttbevilgninger skal normalt kanaliseres gjennom Norges forskningsråd etter utlysning, og skal bidra til at instituttene utvikler langsiktig kompetanse av spesiell interesse for sektoren.

Instituttene vil konkurrere seg imellom om basisbevilgninger innenfor fire fordelingsarenaer. Det er satt ulike maksimumstall innenfor hver arena for hvor stor andel av basisbevilgningen de strategiske bevilgningene kan utgjøre: miljøinstitutter (ansvarlig departement: Miljøverndepartementet; inntil 40% strategiske bevilgninger); primærnæringsinstitutter (ansv.: Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet; inntil 30%); samfunnsvitenskapelige institutter (ansv.: Kunnskapsdepartementet; inntil 10%); teknisk-industrielle institutter (ansv.: Nærings- og handelsdepartementet; inntil 30%). Proposisjonen spesifiserer hvilke institutter som skal være omfattet av systemet. Institutter med forvaltningsnære oppgaver og mindre mulighet til markedsfinansiering skal i utgangspunktet ikke inngå. Ved

innføringen er 51 institutter omfattet av ordningen, men ”det kan vere aktuelt å ta opp fleire kvalifiserte institutt på forskningspolitisk prioriterte område i åra som kjem”.

Ordningen innføres slik at det i 2009 kun er nye midler som fordeles på grunnlag av oppnådde resultater. I 2010 tas det sikte på at 10 prosent av dette års grunnbevilgninger vil bli omfordelt på grunnlag av indikatorene for oppnådde resultater. Det nye systemet skal evalueres etter tre driftsår.

I forbindelse med innføringen av det systemet blir det foreslått å styrke instituttene basisbevilgninger med i alt 65 mrd kr, eller om lag 9 prosent nominelt. Av de fire instituttgruppene får miljøinstituttene den største veksten med 17 prosent, mens de teknisk-industrielle instituttene får 9 prosent vekst og samfunnsvitenskapelige institutter og primærnæringsinstitutter om lag 7 prosent.

Globale utfordringer

Sterk vekst i forskning på fornybar energi, klima og CO₂-håndtering

Gjennom det såkalte klimaforliket våren 2008 ble det tverrpolitisk enighet bl.a. om at FoU innen fornybare energikilder og CO₂-fangst og -lagring skal økes med 70 mill kr i revidert budsjett for 2008 og 300 mill totalt i budsjettet for 2009. Satsingen på disse områdene skal i 2010 være på minimum 600 mill kr.

Økningen på 300 mill kr på disse områdene i 2009 er gitt som økninger i et betydelig antall bevilgningsposter under flere departementer. Den største posten er en bevilgning på 110 mill kr over OEDs budsjett til etablering av 5-7 sentra for forskning på miljøvennlig energi. Den følger opp en bevilgning i 2008 på 50 mill kr i revidert budsjett for 2008. Sentrene organiseres med utgangspunkt i erfaringene fra ordningene med sentra for fremragende forskning og for forskningsbasert innovasjon.

Sentersatsingen suppleres av en ”breddesatsing” i form av en økt bevilgning på 24 mill kr over KDs budsjett til grunnforskning, rekruttering og infrastruktur knyttet til fornybar energi og CO₂-

fangst/-lagring, samt en styrking på i alt 166 mill kr av fem programmer i Forskningsrådet, i første rekke til programmet ENERGI (framtidens rene energikilder) som alene får en samlet vekst på nesten 100 mill kr:

- OEDs bevilgninger til RENERGI og CLIMIT (miljøvennlig gasskraftteknologi) øker med hhv 55 mill kr og 20 mill kr;
- Bevilgningene fra MD, LMD og SD til RENERGI øker med hhv. 13 mill kr, 10 mill kr og 15 mill kr, og LMDs bevilgninger til programmet ”Natur og næring” øker med 20 mill kr.
- NHDs bevilgninger til RENERGI og NANOMAT (nanoteknologi og nye materialer) øker med hhv 5 mill kr og 18 mill kr. Av en samlet økning på 53 mill kr i NHDs bevilgninger til Forskningsrådets ”brukerstyrt innovasjonsarena” (BIA) er 10 mill kr knyttet til klimaforliket.

Forøvrig skal 20 mill kr av økningen i NHDs bevilgning til BIA gå til miljøteknologiprojekter, og forskning for å redusere klimagassutslipp fra avskoging vokser med 35 mill kr over Utenriksdepartementets budsjett. I tråd med klimaforliket opprettes det prøveprosjekt (Transnova) med FoU-innhold under Samferdselsdepartementet/Veidirektoratet med en egen bevilgning på 50 mill. kroner. Prosjektet skal utvikle tiltak for å redusere klimagassutslipp fra transportsektoren.

Med en bevilgning på 22 mill kr på Miljøverndepartementets (MD) budsjett opprettes det et nytt nasjonalt kompetansesenter for is og klima.

Mens OEDs FoU-bevilgninger knyttet til poster under klimaforliket får en vekst på 185 mill kr, får departementets bevilgninger til programmer for petroleumsforskning (PETROMAKS, Demo 2000) en reduksjon på 32 mill kr, eller 15 prosent. NHDs bevilgninger til Gassmaks-programmet, som skal legge et forskningsbasert grunnlag for en miljømessig utnyttelse av norske naturgassressurser, har samme nivå som i 2008.

Nordområdesatsing i vekst

Regjeringens nordområdesatsing bokføres i proposisjonen med en samlet vekst på mer enn 500

mill kr. En del av veksten kommer forskning til gode. Det gjelder bl.a.:

- Bevilgningene til programmet for kartlegging av havbunnen, MAREANO (Marin areal-database for norske kyst- og havområder), får en vekst på nesten 19 mill kr over FKDs, NHDs og MDs budsjetter, og får en samlet bevilgning på mer enn 50 mill kr.
- Innovasjons-programmet MAROFF (Maritim virksomhet og offshore operasjoner) får ytterligere vekst på 5 mill kr.
- En del av en samlet bevilgning på 100 mill, og vekst på 75 mill kr under ny post på KRDs budsjett for "Nordområdesatsing" skal brukes til "strategisk satsing på kunnskapsinfrastruktur i regi av Forskningsrådet".
- Programmet Barents 2020 vokser med 2,5 mill kr. Dette er "en tilskuddsordning som gjør det mulig å bidra med støtte til prosjekter som bygger kompetanse og produserer kunnskap i, om og for nordområdene".
- Den økte bevilgningen til marin bioprospektering på 15 mill kr er begrunnet både i prioriteringen av næringsrettet FoU og som ledd i nordområdesatsingen.
- Nordområderelaterte formål skal ha en vekst i 2009 på 5 mill kr under Forskningsrådets innovasjonsprogram Maritim virksomhet og offshore operasjoner (MAROFF).
- Det gis en engangsbevilgning på 5 mill kr til utstyr og infrastruktur for EnergiCampus i Hammerfest.

Verdiskaping

Næringsrettet FoU koples til andre prioriteringer

Over NHDs budsjett får Forskningsrådets "brukerstyrt innovasjonsarena" en vekst på 53 mill kr. Det meste av veksten er samtidig knyttet til andre særskilte prioriteringer: 10 mill kr er oppfølging av klimaforliket, 10 mill kr går til ordningen for nærings-PhD, og 20 mill kr er øremerket miljøteknologiske prosjekter. 13 mill kr er generell styrking av BIA.

Bevilgningene over Innovasjon Norges budsjett til FoU-kontrakter øker med 15 mill kr, hvorav 7 mill kr er øremerket prosjekter innen helse- og eldreomsorg.

Bevilgningen til FORNY-programmet som skal stimulere til kommersialisering av forskning, øker med 8 mill kr.

Bevilgningene til marin bioprospektering vokser med 15 mill kr, gjennom økte bevilgninger over FKDs (10 mill kr) og NHDs (5 mill kr) budsjetter. Økningen er knyttet til Regjeringens nordområdesatsing.

Næringsrettet FoU vil bli drøftet i stortingsmeldingen om innovasjonspolitikken som vil bli lagt fram i 2008. Det påpekes at en bred forståelse av verdiskaping ligger til grunn for meldingen, der Regjeringen ønsker å "legge til rette for økt bærekraftig verdiskaping i, i økonomisk, sosial og miljømessig forstand." Arbeidet med meldingen har involvert en lang rekke departementer og andre aktører, ut fra det hensyn at "en effektiv og helhetlig innovasjonspolitikken er avhengig av at de ulike områder som påvirker innovasjonsevnen ses i sammenheng." Det presiseres samtidig at "innovasjonspolitiske mål [...] ikke [er] overordnet andre politiske målsettinger, men innsatsen på ulike områder bør så langt det er mulig innrettes slik at de virker positivt heller enn negativt på innovasjonsevnen i norsk økonomi".

Skattefunn videreføres uendret

Skattefunn ble innført i 2002, initialt som en ordning som gir små og mellomstore bedrifter inntil en viss størrelse rett til fradrag i likningen for utgifter til FoU-prosjekter. Fra 2003 ble ordningen utvidet til å gjelde alle foretak uten begrensning til størrelse. Ordningen gir rett til skattefradrag for utgifter til godkjente prosjekter med inntil 4 mill kr pr år pr bedrift, og inntil 8 mill kr dersom prosjektet også medfører kjøp av FoU fra godkjente FoU-institusjoner. Som en følge av en evaluering av Senter for statlig økonomistyring av økonomistyringen i Skattefunn, ble det fra 2007 satt et tak på fradragsberettigede utgifter til lønn og indirekte kostnader pr person på 1850 timer pr år og 500 kr pr time.

Skattefunn representerer en indirekte statlig støtte til næringsrettet forskning som ikke kommer til uttrykk i statsbudsjettet som direkte bevilgninger, men som provenyrtap, dvs. bortfall av skatteinn-

tekter. Dersom støtteberettiget bedrift ikke er i skatteposisjon blir støtten gitt i form av utbetaling til bedriften.

Skatteutgiften p.g.a. ordningen var på det høyeste i 2005 med nesten 1,4 mrd. Utgiften har deretter sunket hvert år, og er i 2007 antatt å bli 975 mill kr. Anslaget for 2008 er 950 mill kr. Den andel av støtten som er gitt som utbetaling har sunket fra 82 prosent i 2002 til 74 prosent i 2006.

Statistisk Sentralbyrå slutførte i januar 2008 en omfattende evaluering av ordningen. Evalueringen konkluderer med at Skattefunn stort sett fungerer etter hensikten og at den i stor grad utløser ny privatfinansiert FoU, i tråd med en hovedbegrunnelse for ordningen. SSB anslår at hver krone skatteutgift utløser to kroner i FoU. Estimater er usikkert, og effekten er ikke synlig i FoU-statistikkens samlede tall for næringslivs-finansiert FoU, som har gått ned i den perioden ordningen har virket for fullt. SSB mener at næringslivets samlede FoU-utgifter ville vært 2,4 mrd kr lavere i 2005 enn de faktisk var. Av dette gjelder 1,2 mrd kr bedrifter med færre enn 10 ansatte som normalt ikke omfattes av FoU-statistikken. Evalueringen mener at Skattefunn-prosjekter påvirker bedriftenes produktivitet omtrent på linje med annen FoU, og den bedriftsøkonomiske lønnsomheten til de bedrifter som bruker ordningen øker moderat. Evalueringen kan ikke påvise at ordningen fører til innovasjon i form av nye produkter for markedet eller bedriften.

Evalueringen foreslår at ordningen videreføres, men legger også fram forslag til noen endringer som proposisjonen tar stilling til:

- ordningen bør omgjøres til en rettighetsbasert tilskuddsordning;
- taket på støttebeløpet bør heves fra 4 til 5 mill kr;
- taket på 500 kr pr time bør heves;
- definisjonen av FoU bør justeres til å være mer i samsvar med den offisielle OECD-definisjonen.

Regjeringen ønsker å videreføre Skattefunn-ordningen uten endringer, med henvisning til at den synes å fungere etter hensikten og at brukerne

er positive til den. Taket på 4 mill kr foreslås beholdt, siden de fleste likevel ikke utnytter rammen fullt ut. Heller ikke taket på 500 kr pr time endres; dette gjelder ikke ved kjøp av FoU, og kan derfor stimulere til samarbeid. Det er imidlertid aktuelt å oppdatere definisjonen av FoU, bl.a. fordi det har skjedd relevante endringer i EØS-avtalens regler for statsstøtte.

Velferd

Helseforskning fortsetter veksten

Helse- og omsorgsdepartementets (HOD) forskningsbevilgninger fortsetter sin betydelige vekst fra tidligere år. I 2009 vokser dette departements forskningsbevilgninger med 175 mill kr, eller 14 prosent. Veksten kommer i særlig grad gjennom vekst i bevilgningene til helseforetakene. Bevilgningene gjennom Forskningsrådet vokser med 6,5 mill kr til styrking av rusforskning.

Som følge av innføringen av ny helseforskningslov i 2008 økes bevilgningene til de regionale forskningsetiske komiteene (REK) med 9,5 mill kr.

Nytt utdanningsforskningsprogram

På grunnlag av en strategi for utdanningsforskning som er presentert som eget kapittel i KDs budsjettproposisjon iverksettes et nytt program for utdanningsforskning i Norges forskningsråd, med en bevilgning i 2009 på 19 mill kr.

Universiteter og høyskoler: kuttet i 2007 er tilbakeført

Bevilgningene til universiteter og høyskoler vokser i 2009 med vel 7 prosent, fra 22,3 mrd kr i 2008 til 23,9 mrd i 2009. Det innebærer en realvekst på snaut 3 prosent. Universitets- og høyskolerådet har fremhevet at lønnsveksten i sektoren vil bli høyere enn det som legges til grunn i nasjonalbudsjettets anslag, og at dette, sammen med økte pensjons-satser, vil spise opp den anslåtte realveksten.

Institusjonenes basisbevilgninger øker med snaut 300 mill kr. Det tilsvarer den pris- og lønnsjusterte størrelsen på kuttet som ble foretatt i denne budsjettkomponenten i 2007 ("hvilekjæret").

Den strategiske forskningsbevilgningen til institusjonene øker med om lag 165 mill kr som følge av

186 nye rekrutteringsstillinger over deres budsjetter, og bevilgninger til å dekke helårseffekten av 350 nye stipendiatstillinger fra høsten 2008. Universitetene tildeles snaut 110 av om lag 150 nye utdanningsstipend og så godt som samtlige 35 nye post. doc. stipend. 15 prosent av disse stillingene vil bli øremerket kvinner. $\frac{3}{4}$ av de nye stillinger som blir fordelt til de gamle breddeuniversitetene skal knyttes til matematiske, naturvitenskapelige og teknologiske fag og til medisin.

Den resultatbaserte undervisningskomponenten i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler blir i 2009 redusert med vel 40 mill kr.

Det blir i 2009 bevilget 100 mill kr for å styrke lærerutdanningen, mens det i 2008 ble bevilget 44 mill kr til slike tiltak. Det blir opprettet om lag 180 nye studieplasser og tiltak vil bli iverksatt for å styrke profesjonsinnretningen, heve den faglige kvaliteten og styrke utviklingsorienteringen i utdanningen. Det blir bevilget midler til 150 nye studieplasser og økt videreutdanningskapasitet i førskolelærerutdanningen.

Det blir bevilget 80 mill kr i startbevilgning til nybygg ved Det odontologiske fakultet ved Universitetet i Bergen og 20 mill kr til bygg for sykepleierutdanningen ved Høgskolen i Oslo.

Forskningsrådet er bedt om å utarbeide en nasjonal FoU-satsing rettet mot universitetsmuseene. Det er, som en engangsbevilgning, satt av 5 mill kr i 2009 til strategisk forskningsinnsats og faglig utvikling ved universitetsmuseene. Arkeologisk museum i Stavanger blir fra 2009 universitetsmuseum knyttet til Universitetet i Stavanger.

Handelshøyskolen BI og Misjonshøgskolen fikk fra 1. juni 2008 status som private vitenskapelige høyskoler. Fra 1. januar 2009 slår Høgskolen i Tromsø og Universitetet i Tromsø seg sammen etter eget ønske.

Regjeringen stadfester at den ikke vil følge det såkalte Stjernø-utvalgets forslag om å foreta en stor strukturreform i høyere utdanning i form av sammenslåing og nedlegging av institusjoner. Regjeringen mener likevel at det er behov for

klarere arbeidsdeling og spesialisering i sektoren, og at det på frivillig basis bør skje en styrking av samarbeidet. Eksisterende styringssystem i sektoren vil bli beholdt. Kriteriene for å bli universitet vil bli beholdt, men regjeringen varsler at den vil klargjøre kriteriene for å få akkreditert doktorgrad gjennom en strengere tolkning av kravet om stabil forskerutdanning.

Bevilgningene til bygging av studentboliger vokser med ca 70 mill kr, til vel 220 mill kr. Det gjør det mulig å bygge omlag 100 nye boenheter for studenter i 2009.

Norges forskningsråd får igjen vekst

Etter et svakt budsjett i 2008, får Forskningsrådet i 2009 en vekst på 8 prosent i sine forskningsbevilgninger fra de største forskningsdepartementene². Det er særlig bevilgningene fra OED som vokser, i første rekke gjennom vekst i bevilgningene til fornybar energi og CO₂-håndtering. Veksten er knyttet til nye forskningssentra for miljøvennlig energi (110 mill kr) og programmene RENERGI (45 mill kr) og CLIMIT (20 mill kr), mens bevilgningene til petroleumsforskning under programmene PETROMAKS og Demo 2000 reduseres med 32 mill kr, eller 15 prosent.

Det er en vekst på vel 100 mill kr i KDs samlede bevilgninger til Forskningsrådet, inkludert en vekst i bevilgningen til administrasjon på 10 mill kr. Veksten i de faglige bevilgninger fra KD er øremerket vitenskapelig utstyr (80 mill kr) og KDs del av bevilgningsveksten til forskning som følge av klimaforliket (24 mill kr).

NHDs bevilgninger til rådet øker med ca 55 mill kr til rådets program "brukerstyrt innovasjonsarena" (BIA). Midlene er øremerket fornybar energi og energieffektivisering (10 mill kr), ordningen med nærings-PhD (10 mill kr) og miljøteknologiske prosjekter (20 mill kr). 13 mill kr er generell styrking av BIA. Departementets bevilgninger til

² Omfatter ikke en del av de samme departementers basisbevilgninger til forskningsinstitutter, der det er betydelige tekniske endringer p.g.a. overgangen til nytt finansieringssystem for forskningsinstituttene.

marin bioprospektering økes dessuten med 5 mill kr.

HODs bevilgninger vokser utenom tekniske endringer med 6,5 mill kr til styrking av rusforskning.

20 mill av en samlet vekst i LMDs bevilgninger til Forskningsrådet på 36 mill kr er øremerket programmene ENERGI og Natur og næring og er knyttet til klimaforliket. Hele veksten i MDs bevilgninger på 13 mill kr er øremerket RENERGI-programmet.

Gaveforsterkningsordningen administreres av Norges forskningsråd og finansieres av avkastningen på forskningsfondet. Ordningen skal stimulere til privat medfinansiering av langsiktig, grunnleggende forskning og innebærer at staten bidrar med ytterligere 25 pst når det ytes private gaver til slik forskning ved universitet, høyskole med rett til å tildele doktorgrad, Forskningsrådet

eller vitenskapsakademiet (DNVA). I forbindelse med revidert statsbudsjett for 2008 ble det vedtatt å senke beløpsgrensen for gaveforsterkningsordningen fra 5 til 3 mill kr. I 2007 ble det fordelt snaut 53 mill kr i gaveforsterkningsmidler. Det er satt av 80 mill kr i 2009. Eventuelle ubrukte midler kan fra og med 2009 benyttes til investeringer i forskningsinfrastruktur det påfølgende år.

I 2006 og 2007 ble det utbetalt i alt 131 mill kr til universitetene i Bergen og Tromsø på bakgrunn av private gaver gitt til stiftelser. De statlige midlene ble overført fra universitetene til stiftelsene. Departementet mener at overføringen av midlene til stiftelser er i strid med retningslinjene for ordningen, og at midlene ikke skulle vært utbetalt. Stiftelsene har nektet å tilbakebetale midlene, men lovt at midlene skal brukes i samsvar med ordningens formål. Regjeringen legger nå til grunn at stiftelsene har vært i god tro, og foreslår at Stortinget samtykker i at tilbakekallingskravet frafalles.

NIFU STEP utarbeider årlig en oversikt over konsekvensene av Regjeringens forslag til statsbudsjett i St.prp. nr 1 for universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Denne første delen av dette arbeidet er en hurtigutredning som har fokus på budsjettproposisjonens forsknings- og utdanningspolitiske profil. De endelige tall fra NIFU STEPs gjennomgang av det vedtatte budsjett for 2009 vil foreligge på nyåret 2009.

Denne rapporten er skrevet av Egil Kallerud med bidrag fra Bo Sarpebakken og Terje Bruen Olsen. For spørsmål, kontakt Egil Kallerud, NIFU STEP; egil.kallerud@nifustep.no. Rapporten er tilgjengelig på NIFU STEPs hjemmeside, <http://www.nifustep.no/>. Rapporten publiseres kun i elektronisk versjon.

Oslo, 27. oktober 2008

Per Hetland
Direktør